

ECB

“Euro Area Access to Finance of Enterprises Survey”

(October 2018-March 2019):

Συνοπτική Περίληψη

A. Συνολική Θεώρηση

Σύμφωνα με τη σχετική έρευνα για την πρόσβαση στη χρηματοδότηση των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων (“non-financial enterprises”) σε επίπεδο ευρωζώνης, η οποία διενεργείται σε εξαμηνιαία βάση από την ΕΚΤ, τα συμπεράσματα για την **περίοδο Οκτωβρίου 2018-Μαρτίου 2019**, επικεντρώνονται στους ακόλουθους **τέσσερις (4) άξονες**:

- στις εξελίξεις αναφορικά με την οικονομική κατάσταση (“financial situation”) των μικρομεσαίων¹ (στο εξής «ΜμΕ») και μεγάλων επιχειρήσεων,
- στις εξελίξεις αναφορικά με τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες (“financing needs”),
- στις εξελίξεις αναφορικά με το καθεστώς που διέπει τη διαθεσιμότητα της χρηματοδότησης (“availability of financing”) προς αυτές, και
- στις προσδοκίες ενόψει του επόμενου εξαμήνου (Απριλίου-Σεπτεμβρίου 2019) σχετικά με τις συνθήκες πρόσβασης στους δίαυλους χρηματοδότησής τους.

B. Οι εξελίξεις αναφορικά με την οικονομική κατάσταση των ΜμΕ

(α) Για την περίοδο Οκτωβρίου 2018-Μαρτίου 2019, η οικονομική κατάσταση των ΜμΕ, οι οποίες δραστηριοποιούνται εντός των κρατών μελών που απαρτίζουν τη ζώνη του ευρώ, παρουσίασε «οριακή» βελτίωση, σε συνέχεια των εξελίξεων της περιόδου αναφοράς της μελέτης του προηγούμενου εξαμήνου (Απριλίου-Σεπτεμβρίου 2018).

¹ Σύμφωνα με το **άρθρο 1 του Παραρτήματος της Σύστασης 2003/361/ΕΚ** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 6^{ης} Μαΐου 2003 «*σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων*» (ΕΕ L 124, 20.5.2003, σελ. 36-41), ως «**επιχείρηση**» θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ως τέτοιες νοούνται ιδίως οι μονάδες που ασκούν βιοτεχνική ή άλλη δραστηριότητα, ατομικά ή οικογενειακά, προσωπικές εταιρίες ή ενώσεις προσώπων που ασκούν τακτικά μια οικονομική δραστηριότητα.

Ακολούθως, σύμφωνα με το **άρθρο 2 του Παραρτήματος της προαναφερθείσας Σύστασης**:

- Ως «**μεσαίες**» επιχειρήσεις, νοούνται εκείνες που απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζόμενους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ.
- Ως «**μικρές**» επιχειρήσεις νοούνται εκείνες που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζόμενους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ.
- Ως «**πολύ μικρές**» επιχειρήσεις νοούνται εκείνες που απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. ευρώ.

(β) Σε απόλυτους αριθμούς, ο κύκλος εργασιών (“turnover”) των ΜμΕ μειώθηκε κατά τέσσερις (4) ποσοστιαίες μονάδες (21% από 25% το προηγούμενο εξάμηνο). Ακολούθως, οι εργασιακές δαπάνες (“labour costs”) παραμένουν σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (52% από 51% το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ οι λοιπές δαπάνες (λ.χ. πρώτες ύλες, ενεργειακό κόστος) παρέμειναν κατ’ ουσίαν अपαράλλακτες (57%).

(γ) Σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις επί του κύκλου εργασιών, οι ΜμΕ κατέγραψαν στασιμότητα του δείκτη κερδοφορίας τους (0% από 3% το προηγούμενο εξάμηνο). Παρόμοιες ήταν οι εξελίξεις και στην περίπτωση των μεγάλων επιχειρήσεων (8% από 10% το προηγούμενο εξάμηνο).

(δ) Τέλος, ο ρυθμός απομόχλευσης (“deleveraging”) των επιχειρήσεων συνεχίστηκε. Ειδικότερα, το ποσοστό των ΜμΕ που γνωστοποίησε τη μείωση του συντελεστή χρέους προς το συνολικό ενεργητικό (“debt-to-total assets ratio”) μειώθηκε (-7% από -8% το προηγούμενο εξάμηνο). **Αντίθετα**, το ποσοστό των μεγάλων επιχειρήσεων «οριακά» αυξήθηκε κατά μια (1) ποσοστιαία μονάδα (-2% από -1% το προηγούμενο εξάμηνο).

Στην περίπτωση της Ελλάδας, ο κύκλος εργασιών των εγχώριων ΜμΕ παρουσίασε αύξηση (10% από 16% το προηγούμενο εξάμηνο). Εντούτοις, ο δείκτης κερδοφορίας τους παρουσίασε μείωση (-30% από -16% το προηγούμενο εξάμηνο). Το ζήτημα της πρόσβασης στη χρηματοδότηση (“access to finance”) παραμένει, μεταξύ άλλων, το πλέον «ακανθώδες» πρόβλημα για αυτές (σε κλίμακα 1-10 βαθμολογείται με 6,3).

Γ. Οι εξελίξεις αναφορικά με τις χρηματοδοτικές ανάγκες των ΜμΕ

Η ζήτηση δανείων, υπηρεσιών χρηματοδοτικής μίσθωσης (“leasing”) και εμπορικών πιστώσεων (“trade credit”) από τις ΜμΕ παραμένει σε αυξημένα επίπεδα, με την υλοποίηση επενδύσεων «σταθερού εισοδήματος» (“fixed investments”) αφενός, και την ζήτηση κεφαλαίου κίνησης (“working capital”) αφετέρου να συνιστούν τους κυριότερους ερμηνευτικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες.

*Μεταξύ των κρατών μελών που απαρτίζουν τη ζώνη του ευρώ, τα υψηλότερα-αν και μειωμένα-ποσοστά των ΜμΕ που γνωστοποίησαν αύξηση της ζήτησης δανείων κατεγράφησαν **εκ νέου** στην Ελλάδα (26% από 19% το προηγούμενο εξάμηνο).*

Δ. Οι εξελίξεις αναφορικά με το καθεστώς που διέπει τη διαθεσιμότητα της χρηματοδότησης προς τις ΜμΕ

(α) Οι συνθήκες που διέπουν το καθεστώς χρηματοδότησης των ΜμΕ παρουσίασαν σημαντική βελτίωση αναφορικά με τους όρους χρήσης πιστωτικών ορίων (“credit lines”), τις συνθήκες χορήγησης εμπορικών πιστώσεων (“trade credit”) και χρηματοδοτικών μισθώσεων (“leasing”), οι οποίες, εντούτοις, διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων. **Αντίθετα**, οι όροι χορήγησης δανείων αυστηροποιήθηκαν.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, κατεγράφη (εκ νέου) η επιδείνωση των συνθηκών χρηματοδότησης για τις ΜμΕ (26% από 19% το προηγούμενο εξάμηνο). Το εν λόγω ποσοστό εξακολουθεί να σηματοδοτεί την ύπαρξη εμποδίων για την προσφυγή των ΜμΕ στο δανεισμό μέσω του τραπεζικού συστήματος.

(β) Η σταδιακή βελτίωση του γενικού οικονομικού περιβάλλοντος (“general economic outlook”), καθώς και παράγοντες, όπως η επάρκεια ιδίων κεφαλαίων, το ιστορικό δανεισμού, η προθυμία των πιστωτικών ιδρυμάτων να προβούν σε χορήγηση πιστώσεων, έχουν θετική συμβολή στη βελτίωση των όρων χρηματοδότησης των ΜμΕ.

Για τις ΜμΕ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, ο κυριότερος ερμηνευτικός παράγοντας που καθιστά δυσχερή την πρόσβασή τους στη χρηματοδότηση είναι η επιδείνωση των γενικών οικονομικών συνθηκών (-23% από -11% το προηγούμενο εξάμηνο) και το ιστορικό δανεισμού τους (12% από 17% το προηγούμενο εξάμηνο).

(γ) Όσον αφορά τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης δανείων, οι ΜμΕ γνωστοποίησαν την αύξηση των επιτοκίων χορηγήσεων, κατά μια (1) ποσοστιαία μονάδα (4% από 3% το προηγούμενο εξάμηνο), σε συνδυασμό με μια αύξηση των επιβαλλόμενων επιβαρύνσεων και προμηθειών (“charges, fees and commissions”) (30% από 31% το προηγούμενο εξάμηνο).

Περαιτέρω, γνωστοποίησαν την «οριακή» αποκλιμάκωση των απαιτήσεων παροχής εξασφαλίσεων (“collateral requirements”) (13% από 12% το προηγούμενο εξάμηνο), καθώς και την αύξηση του ύψους (11%) και της ληκτότητας (3%) των διαθέσιμων δανείων (“available size and maturity of loans”).

Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι ΜμΕ γνωστοποίησαν την μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων (-3% από 6%). Παρόμοιες ήταν οι εξελίξεις αναφορικά με τις απαιτήσεις παροχής εξασφαλίσεων (22% από 37%).

(δ) Στον αντίποδα, οι συνθήκες χρηματοδότησης των μεγάλων επιχειρήσεων στην περίπτωση των δανείων συνέχισαν να βελτιώνονται, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι διαθέτουν ευνοϊκότερους όρους πρόσβασης στη χρηματοδότηση, σε σχέση με τους αντίστοιχους όρους των ΜμΕ.

(ε) Τέλος, κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου διεξαγωγής της εν λόγω έρευνας, το 28% των (συμμετεχόντων στην εν λόγω έρευνα) ΜμΕ γνωστοποίησε ότι προσέφυγε στον τραπεζικό δανεισμό, εκ των οποίων το 73% δήλωσε ότι το αίτημα δανειοδότησής τους εγκρίθηκε.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, τα υψηλά επιτόκια χορηγήσεων συνιστά έναν εκ των ερμηνευτικών παραγόντων για τις ΜμΕ μη υποβολής αιτήματος χρηματοδότησης μέσω του τραπεζικού συστήματος, ενώ ένα ποσοστό αυτών (13%) δήλωσε ότι δεν είναι δυνατή η προσφυγή τους στο δανεισμό μέσω αυτού. Το υψηλότερο δε ποσοστό με τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ΜμΕ στο πλαίσιο της προσφυγής τους σε τραπεζικό δανεισμό κατεγράφη εκ νέου στην Ελλάδα (30% από 22%).

(στ) Στον αντίποδα, το ποσοστό επιτυχούς έγκρισης αιτήματος χρηματοδότησης, μέσω του τραπεζικού συστήματος, για τις μεγάλες επιχειρήσεις διαμορφώνεται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (83%), με το ποσοστό απόρριψης αυτών να παραμένει κατ’ ουσίαν अपαράλλακτο σε σχέση με τα πορίσματα της έρευνας του προηγούμενου εξαμήνου (2% από 1%).

E. Προσδοκίες ενόψει του επόμενου εξαμήνου (Απρίλιος-Σεπτέμβριος 2019)

Ενόψει του επόμενου εξαμήνου, οι ΜμΕ αναμένουν τη βελτίωση των συνθηκών που διέπουν τη χορήγηση δανείων. Ανάλογες εξελίξεις αναμένονται, επίσης, στις συνθήκες που διέπουν τη χορήγηση εμπορικών πιστώσεων και τη χρήση πιστωτικών ορίων.